

J. Bb.

O pracy o Jędrzeju Śniadeckim w niemieckim czasopiśmie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 608

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O PRACY O JĘDRZEJU ŚNIADECKIM W NIEMIECKIM CZASOPIŚMIE

Czasopismo „Zeitschrift für Geschichte der Naturwissenschaften, Technik und Medizin”, wychodzące w 1960 r., zdążyło już zająć poważną pozycję w światowej literaturze w zakresie historii nauki. Kwartalnik ten wychodził w Berlinie pod redakcją Gerharda Hariga i Aleksandra Mettego przy współudziale międzynarodowego kolegium uczonych: J. D. Bernala (Londyn), N. A. Figurowskiego (Moskwa), J. Kořana (Praga), J. Matouřeka (Ołomuniec), M. Teicha (Praga).

W pierwszych czterech zeszytach z 1960 r. na szczególną uwagę zasługują rozprawy: *J. B. Lamarck jako twórca teorii rozwoju* (W. Rothmaler), *A. Humboldt — przyrodnik niemieckiego humanizmu* (G. Harig), *Kepler i wstęp Osiandra do dzieła Kopernika* (G. Harig), *Teoria flogistonowa E. G. Stahla* (I. Strube), *O pracach M. W. Łomonosowa w dziedzinie chemii teoretycznej* (N. A. Figurowski). Uwagę historyków medycyny zwrócił artykuł *Z historii rentgenologii na Węgrzech* (B. Bugyi), zaś historyków techniki — *O sporządzaniu sztucznych barwników w XIX w.* (F. Welsch) i *Wynalezienie maszyn przedziałniczych pod koniec XVIII w.* (M. Kemter).

Czasopismo zawiera również dział kroniki oraz recenzji wybranych pozycji w historii nauki w skali światowej. Wśród nich w nrze 4/1960 znajduje się (s. 133—134) recenzja polskiej pracy Leona Szyfmana o Jędrzeju Śniadeckim¹. O zainteresowaniach niemieckiego świata naukowego tym wybitnym filozofem i przyrodnikiem świadczyły ongiś dwa przekłady jego *Teorii jestestw organicznych* (z lat 1810 i 1821), obecnie zaś przychylna dla polskiego autora pracy o nim recenzja Mauritz Dittricha. Recenzent widzi w tej pracy „zapełnienie poważnej luki w historii biologii” i proponuje jej „rychły przekład na język niemiecki”. Podkreśla też zasługę autora, że „bardzo wnikliwie opracował podstawową tezę Śniadeckiego o jedności organizmu ze światem zewnętrznym i jego dążeniu do pojmowania przyrody w stałym procesie ewolucji” (sic).

Również w opracowaniu innych poglądów przyrodniczo-filozoficznych Śniadeckiego (stosunek do witalizmu, materialność świata) wyraża się recenzent z pełną aprobatą, podzielaając poglądy autora książki.

J. Bb.

PHYSIS. ROCZNIK 1962

W numerze 1/1962 „Physis” znajdujemy 4 artykuły. Rosaria Egidi pisze o matematyce, logice i filozofii w pracach Gottloba Fregego (1848—1925). Jest to pierwsza część większego studium. Zajmuje się w niej rozwojem ideograficznego problemu w dziele G. Fregego, twórcy współczesnej logiki symbolicznej, którego pierwszą fazę tworzy *Ideografia*: tak autorka artykułu tłumaczy tytuł oryginału *Begriffsschrift, eine der arithmetischen nachgebildete Formelsprache des reinen Denkens*. Książka ta ukazała się w Halle w 1879 r.; nie była wznawiana, natomiast była tłumaczona w części na angielski (*Translations from the philosophical writings of Gottlob Frege*. Oxford 1952), a wybrane fragmenty są również zawarte w antologii J. M. Bocheńskiego (*Formale Logik*. Freiburg 1956). Analiza tej pracy jest niezbędna dla zrozumienia rozwoju myśli fregejańskiej, gdyż znajdują się w niej teoretyczne założenia późniejszej filozofii arytmetyki Fregego. Autorka analizuje również 4 inne wydane w latach 1879—1896 prace Fregego, wiążące się z *Ideografią* i oddźwiękiem, jaki wywołała *Ideografia* w kołach naukowych (m. in. z recen-

¹ Leon Szyfman, *Jędrzej Śniadecki przyrodnik-filozof*, „Książka i Wiedza”, Warszawa 1960, s. 345.